

wa: Anna Rekiel, Tomasz Szwaczkowski, Robert Eckert. Wśród 50. współautorów książki jest wielu członków Sekcji Chowu i Hodowli Trzody Chlewnej PTZ i Towarzystwa.

3. Wydawnictwo Towarzystwa: Guliński P., Niżnikowski R. w: opracowaniu Litwińczuk Z., Reklewski Z., Płużańska J. (red.): Karty z dziejów zootechniki polskiej: na 100-lecie (1922-2022) Polskiego Towarzystwa Zootechnicznego im. Michała Oczapowskiego. Cz. 3, Lata 1997-2022, vol. 3, 2022, Szczecin, Wyd. Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, 447 s., ISBN 9788376633473 (przygotowanie przez członków Sekcji Chowu i Hodowli Trzody Chlewnej materiałów z zakresu działalności Sekcji do w/w wydawnictwa).

4. Artykuły: członkowie Sekcji publikowali prace naukowe i inne materiały w czasopismach PTZ, tj. Animal Science and Genetics oraz Przegląd Hodowlany.

5. Zgłoszenia i nagrody: członkowie Sekcji byli opiekunami prac doktorskich i magisterskich zgłaszanych na konkursy organizowane przez PTZ. Niektóre z nich zostały wyróżnione lub nagrodzone.

Serdecznie dziękuję wszystkim Członkom Zarządu oraz Członkom Sekcji Chowu i Hodowli Trzody Chlewnej za aktywność – całokształt działań naukowych i organizacyjnych w kadencji 2019/2020-2022/2023 r.

Anna Rekiel

Nie najłatwiejszy rok 2022

Ostatnie lata do szczególnie łatwych nie należą. Także w branżach mleczarskiej i hodowlanej. Najpierw pandemia, która przetoczyła się jak walec przez cały świat, po niej kryzys gospodarczy i wojna w Ukrainie, która także odcisnęła swoje piętno na szeroko pojętym rolnictwie. Sytuację tą odczuwają wszyscy, także polscy hodowcy bydła mlecznego i producenci mleka, borykający się z nieustannie rosnącymi cenami pasz, nawozów i energii. Jest w tym jednak promyczek nadziei w postaci postawy rodzimych rolników, którzy nie poddają się kryzysowi, a polska hodowla nieustannie się rozwija, o czym dobitnie świadczą wyniki oceny i hodowli bydła osiągnięte za 2022 rok.

Nie ma co się oszukiwać – 2022 rok był bardzo trudnym okresem w hodowli i produkcji mleka, lecz mimo tego ewidentnie zapisał się *in plus* w wielu kluczowych obszarach, jak chociażby wskaźniki wzrostowe w populacji aktywnej. Dowodzi to, że polscy hodowcy nie poddali się przeciwnościom, nadal produkują doskonałej jakości surowiec i jednocześnie ciągle doskonaliły swoje stada. Pokazuje to również, jak wiele można zdziałać w tak krótkim czasie, jeśli tylko mądrze wykorzystuje się potencjał oraz wspólnie łączą siły, doświadczenie, wiedzę i chęć rozwoju. Poza tym, osiągnięte w ubiegłym roku wyniki, w dobitny sposób świadczą o ogromnej wiedzy i umiejętnościach, doświadczeniu, a także o uporze i wytrwałości polskich hodowców bydła mlecznego, czyli cechach tak istotnych w obecnych czasach, kiedy zmagamy się z potężną inflacją i drastycznym wzrostem kosztów produkcji. Nie należy także zapominać, że prezentowane dane pokazują niezmienny progres zacho-



Fot. 1. Mleczna Gala 2023 (fot. PFHBiPM)

dzący w rodzimej hodowli bydła i produkcji mleka. Jego niewątpliwą oznaką jest coraz większa specjalizacja krajowych gospodarstw, wsparta najnowocześniejszymi usługami i narzędziami wspomagającymi codzienną pracę w stadzie. Wszystko to sprawia, że polscy hodowcy należą do grona liderów na europejskim rynku mleka, co pozwala im ustanawiać standardy i kształtować trendy nowoczesnej hodowli bydła mlecznego.

Jak zatem wyglądał miniony rok? W 2022 roku krajowa produkcja mleka od krów objętych kontrolą użytkowości osiągnęła wynik ponad 7 261 000 kg tego surowca, co w stosunku do analogicznego okresu minionego roku daje wzrost na poziomie 3,6%. Powołując się na dane GUS, można szacować, że udział krów ocenianych w krajowej produkcji mleka sięga 48,8%. Rok 2022 przyniósł nie tylko wzrost przeciętnej wydajności mlecznej krowy ocenianej. W wyniku prac hodowlanych i poprawy warunków



Fot. 2. Laureaci Mlecznej Gali w grupie stad od 301 do 500 sztuk (fot. PFHBiPM)

żywniowych wzrosła także przeciętnie o 10 kg, tj. 1,5%, wydajność w zakresie sumy kilogramów tłuszczu i białka. Skład mleka zależy przede wszystkim od potencjału genetycznego krów, rasy, odmiany, cech osobniczych oraz umiejętnego zarządzania stadem. W efektywnej pracy nad wzrostem produkcji mleka i optymalnym poziomem jego składników, zdrowotnością stada, jakością żywienia, reprodukcją oraz genetyką niezwykle pomocne są narzędzia do monitorowania i precyzyjnej oceny danych o krowach. Hodowcy korzystający z oceny wartości użytkowej mają do nich stały dostęp. Otrzymując aktualną, uporządkowaną i sprawdzoną informację, dużo łatwiej mogą reagować na wyzwania, poszukiwać rozwiązań i wdrażać konkretne działania dla efektywnej i bezpiecznej produkcji. Dla przykładu, według wstępnych szacunków GUS przeciętna wydajności krajowych krów użytkowanych mlecznie kształtuje się na poziomie 7 214 litrów, tj. 7 425 kg. Należy jednak pamiętać, że na ten wynik mleczności zapracowały również zwierzęta ze stad prowadzących ocenę wartości użytkowej, których produktywność wyniosła 9 037 kg mleka od krowy przeciętnie w 2022 roku. Dlatego można przyjąć, że średnia wydajność krów mlecznych w gospodarstwach niekorzystających z usług PFHBiPM wyniosła w 2022 roku 6 324 kg mleka od sztuki.

W Polsce najbardziej powszechną rasą użytkowaną w kierunku mlecznym jest polska holsztyńsko-fryzjska odmiana czarno-białej, która przy zapewnieniu optymalnych warunków bytowych, ze względu na ogromny potencjał genetyczny, odwdzięcza się wysoką wydajnością mleczną – 9 315 kg mleka od sztuki w 2022 roku. Warto tutaj zaznaczyć, że na preferencje hodowców odnośnie do chowu i hodowli konkretnej rasy wpływa wiele czynników, które prowadzą do wyboru jednych, a odrzucenia innych zwierząt. Poza wydajnością mleczną istotnych jest wiele innych parametrów, takich jak: zdolność zwierząt do adaptacji w realnych warunkach środowiskowych i żywieniowych, czas użytkowania, długość

wieczność i tempo brakowania krów, właściwości zdrowotne i technologiczne mleka oraz płodność i łatwość wycieleń. W Polsce do najważniejszych ras była mlecznego należą wysokowydajna polska holsztyńsko-fryzjska dwóch odmian barwnych oraz simentalska. Pozostałe rasy stanowią już mniejszy odsetek całej populacji bydła mlecznego w ocenie użyteczności.

Należy podkreślić w tym momencie, iż w Polsce postępuje proces racjonalizacji organizacji produkcji surowca mlecznego. Najszybciej proces przebiega w regionach, w których towarowość produkcji jest największa. Wzrost obsady zwierząt w oborze jest kluczowym elementem do obniżenia jednostkowych kosztów produkcji, wzrostu opłacalności oraz konkurencyjności na rynku mleka. Skoro mowa o konkurencyjności, to warto nadmienić, że popyt na produkty mleczne pochodzące z Polski zwiększył się, czego wyrazem był istotny przyrost wyniku netto przetwórstwa. Polska nadal pozostaje w czołówce producentów mleka w Unii Europejskiej – tuż za Włochami, Holandią, Francją i Niemcami. Ponadto, pomimo tendencji spadkowej pogłowia krów mlecznych w Unii Europejskiej, nasz kraj pod tym względem należy do grupy liderów, zaraz za Francją i Niemcami.

Uzyskane w 2022 roku wyniki są dowodem na to, że tylko kompleksowe wsparcie – obejmujące praktykę, wiedzę, prawo i politykę – pozwala zbudować bezpieczne środowisko do rozwoju opłacalnego, bezpiecznego i zrównoważonego rolnictwa, które w obecnych czasach stanowi jedną z najważniejszych gałęzi gospodarki – zarówno na poziomie krajowym, europejskim, jak i światowym. Biorąc pod uwagę, że według prognoz analityków do 2050 roku światowa produkcja żywności powinna zostać podwojona, aby zaspokoić potrzeby wynikające ze wzrostu liczby ludności i zmieniających się nawyków żywieniowych, trudno nie dostrzec w tym szansy na sukces dla rodzimych hodowców i producentów mleka. Patrząc na ich wyniki produkcyjne i osiągnięcia hodowlane, jest to bardzo realne.



Fot. 3. Laureaci Mlecznej Gali w grupie stad powyżej 1000 sztuk (fot. PFHBiPM)



Fot. 4. Laureaci w grupie stad rasy polskiej czerwonej (fot. PFHBiPM)

Jak widać, z powyższych informacji, powodów do dumy jest wiele, a tym bardziej do godnego uczczenia tych, którzy na taki stan rodzimej hodowli bydła i polskiego mleczarstwa ciężko zapracowali. Doskonałą okazją do tego była 9. edycja Mlecznej Gali, czyli najbardziej oczekiwanego i prestiżowego spotkania osób zawodowo związanych z branżą rolną i mleczarską. Nadrzędnym celem tej uroczystości jest uhonorowanie hodowców współpracujących z PFHBiPM za wybitne osiągnięcia w zakresie wyników oceny wartości użytkowej ich stad oraz hodowli bydła mlecznego. Uroczystość ta odbyła się w hotelu Windsor w Jachrance i uczestniczyło w niej siedemdziesięciu trzech laureatów w dwóch kategoriach w zakresie produkcji mleka i dwóch w przedmiocie hodowli bydła. Dodatkowo przyznane zostały dwie nagrody specjalne: „Promujemy polską genetykę” oraz dwa wyróżnienia dodatkowe za krowę stutysięcznicę i dla obory z rekordową wydajnością suchej masy w ubiegłym roku. W tej edycji po raz pierwszy w historii Mlecznej Gali przyznano również wyróżnienie dla hodowcy za najwyższą wydajność mleczną wśród stad objętych programem ochrony zasobów genetycznych bydła rasy polskiej czerwonej.

W imprezie wzięły udział władze PFHBiPM, z prezydentami Leszkiem Hądzlikiem i Andrzejem Steckiewiczem na



Fot. 5. Laureaci z największą liczbą samic w rankingach Top 100 w rasie PHF-HO (fot. PFHBiPM)

czele, którym towarzyszyła dyrekcja Federacji. Mleczna Gala została objęta honorowym patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, reprezentowanym przez wice-ministrów Janusza Kowalskiego, Lecha Kołakowskiego i Krzysztofa Cieciorę. Uroczystość swoją obecnością zaszczylił także europoseł Krzysztof Jurgiel, a z ramienia Parlamentu Rzeczypospolitej Polskiej w gali uczestniczyli zastępca przewodniczącego Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi Jerzy Małecki oraz senator Ryszard Bober. Na sali nie zabrakło przedstawicieli organów administracji państwowej, agencji płatniczych, zakładów mleczarskich, krajowych spółek inseminacyjnych, reprezentantów uczelni wyższych i instytutów naukowo-badawczych oraz przedstawicieli mediów.

Prezydent Hądzlik, podczas swojego wystąpienia podkreślił fakt, że polscy hodowcy są europejskimi liderami w produkcji mleka, o czym świadczą osiągnięte przez nich wyniki. W minionym roku w stosunku do roku poprzedniego odnotowano wzrost przeciętnej wydajności krow bę dących pod oceną o 200 kg mleka od krowy (do poziomu 9 037 kg mleka). Dla porównania, najlepsze w Polsce stado i laureat Mlecznej Gali 2023 zarejestrował w 2022 roku przeciętną wydajność od krowy na poziomie 17 632 kg mleka. Poza wzrostem wydajności odnotowano również poprawę w parametrach składu mleka – wydajność sumy kilogramów tłuszczu i białka w ubiegłym roku wyniosła przeciętnie 677 kg, a u najlepszego hodowcy w kraju osiągnęła poziom 1 288 kg. Prezydent Leszek Hądzlik mocno zaakcentował również, że praca hodowców to nie tylko użytkowość mleczna, ale również rozwój stad pod względem genetycznym, a polska hodowla szybko dąży do poziomu, jaki reprezentują kraje takie jak Niemcy czy Francja, gdzie genotypowanie stało się rutynowym narzędziem hodowlanym. Świadczy o tym rosnąca z roku na rok liczba zbadanych zwierząt. Podkreślił także fakt, że siłą polskiej hodowli są ludzie, hodowcy, a także osoby z firm związanych z tą gałęzią gospodarki, w tym pracownicy PFHBiPM, czyli zespół zaangażowanych specjalistów, który dokłada wszelkich starań, by praca hodowców była jak najbardziej efektywna. Wtórował mu Janusz Kowalski, wiceminister rolnictwa i rozwoju wsi, który wyraził głębokie uznanie dla pracy polskich hodowców i ich zaangażowania w budowanie pozycji polskiego rolnictwa zarówno w Europie, jak i na świecie.

Wyniki uzyskane przez rodzimych rolników w 2022 roku, po raz kolejny pokazały siłę polskich hodowców bydła mlecznego, którzy mimo niekorzystnego ekonomicznego okresu, oraz zawirowań na rynku, nie poddają się, produkując doskonałej jakości surowiec, dbając jednocześnie o zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego naszego kraju. Więcej szczegółów nt. wydarzenia oraz osiągnięć laureatów znajduje się na stronach internetowych <https://mlecznagala.pl/>, oraz <https://pfhb.pl/ocena/publikacje>.

Joanna Pośniak-Sobczyńska PFHBiPM

Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu



KIERUNEK BIOINFORMATYKA

7-semestralne studia inżynierskie I stopnia oraz 3-semestralne studia magisterskie II stopnia

Interdyscyplinarny kierunek studiów – połączenie nauk biologicznych i informatycznych ze szczególnym uwzględnieniem technik programowania, analizy i przetwarzania danych biologicznych.

- umiejętność pracy i programowania w środowiskach różnych systemów operacyjnych,
- projektowanie baz danych i programów komputerowych, w szczególności dedykowane zagadnieniom przyrodniczym i rolniczym,
- programowanie bioinformatyczne oraz techniki programistyczne wykorzystywane w badaniach z zakresu biologii molekularnej,
- modelowanie matematyczne do analizy i przetwarzania danych.

PRACA PO STUDIACH:

- jednostki zajmujące się przetwarzaniem danych biologicznych przy użyciu narzędzi bioinformatycznych,
- placówki naukowo-badawcze, administracja, jednostki wykorzystujące i zarządzające bazami danych,
- firmy farmaceutyczne, bioinformatyczne, laboratoria badawcze i usługowe, jednostki naukowe placówek klinicznych oraz ośrodki oceny genetycznej zwierząt i roślin.

KIERUNEK BIOLOGIA

6-semestralne studia I stopnia (licencjackie) o profilu ogólniakademickim i 4-semestralne studia II stopnia (magisterskie) o profilu ogólniakademickim

Studia na kierunku biologia przygotowane są dla wszystkich zainteresowanych szeroko rozumianymi warunkami funkcjonowania biosfery. W toku studiów przedstawiane są m.in. zagadnienia związane z zoologią i botaniką; morfologią, anatomią i fizjologią wszystkich grup zwierząt i roślin. Studenci gruntownie poznają wiedzę z zakresu mikrobiologii, biologii molekularnej i genetyki, embriologii i histologii, ewolucjonizmu oraz ekologii.

PRACA PO STUDIACH

- przedsiębiorstwa i instytucje zajmujące się wszelkimi aspektami funkcjonowania środowiska naturalnego,
- jednostki naukowe i fundacje zajmujące się ochroną siedlisk naturalnych i ochroną gatunkową,
- ogrody zoologiczne, botaniczne i parki narodowe oraz inne terenowe jednostki badawcze,
- laboratoria funkcjonujące w strukturach jednostek naukowo-badawczych,
- firmy biotechnologiczne związane z transferem nowych technologii
- szkolnictwo podstawowe i średnie (po uzupełnieniu kursów pedagogicznych),
- przedsiębiorstwa zajmujące się monitoringiem środowiskowym i ochroną środowiska.

KIERUNEK BIOLOGIA CZŁOWIEKA

6-semestralne studia I stopnia (licencjackie) o profilu ogólniakademickim i 4-semestralne studia II stopnia (magisterskie) o profilu ogólniakademickim

Studia na kierunku biologia człowieka przygotowane są dla wszystkich zainteresowanych szeroko rozumianą antropologią fizyczną. W toku studiów przedstawiane są m.in. zagadnienia związane z rozwojem biologicznym człowieka i jego ewolucją, biologicznymi uwarunkowaniami zachowań ludzkich, zasadami funkcjonowania historycznych i współczesnych grup społecznych. Studenci poznają podstawowe zasady higieny i zachowań prozdrowotnych, monitoringu rozwoju osobniczego i stanu biologicznego populacji ludzkich oraz ergonomii obiektów technicznych i środowiska pracy.

PRACA PO STUDIACH:

- instytucje i przedsiębiorstwa zajmujące się wszelkimi aspektami funkcjonowania człowieka w środowisku naturalnym i technicznym
- firmy archeologiczne oraz archeologiczne jednostki naukowe (instytuty badawcze, muzea)
- stacje sanitarno-epidemiologiczne
- pracownie i laboratoria ergonomiczne, które zajmują się diagnozami i optymalizacją układów funkcjonalnych człowiek-środowisko pracy
- urzędy statystyczne i pracownie badań opinii społecznej
- szkolnictwo podstawowe i średnie (po uzupełnieniu kursów pedagogicznych).

KIERUNEK ZOOTECHNIKA

Studia stacjonarne:

7-semestralne studia I stopnia (inżynierskie) o profilu ogólniakademickim i 3-semestralne studia II stopnia (magisterskie) o profilu ogólniakademickim

Studia niestacjonarne:

8-semestralne studia I stopnia (inżynierskie) o profilu ogólniakademickim i 3-semestralne studia II stopnia (magisterskie) o profilu ogólniakademickim

Studia przygotowują specjalistów z zakresu chowu i hodowli wszystkich gatunków zwierząt gospodarskich, absolwent posiada gruntowną wiedzę w zakresie technologii ich utrzymania, hodowli i żywienia oraz oceny surowców i produktów pochodzenia zwierzęcego; zna produkcję roślinną, projektowania produkcji zwierzęcej, organizacji pracy w przedsiębiorstwach rolniczych, prowadzenia gospodarstw wielkotowarowych i gospodarstw rodzinnych, posiada również podstawy prawa w zakresie działalności gospodarczej. Posiada umiejętność posługiwania się językiem obcym specjalistycznym z zakresu zootechniki i ogólnej wiedzy rolniczej. Potrafi posługiwać się techniką komputerową obejmującą tworzenie i obsługę komputerowych baz danych, przetwarzanie tekstów, prezentację komputerową, wykorzystanie różnych pakietów statystycznych.

PRACA PO STUDIACH

- administracja związana z rolnictwem,
- doradztwo rolnicze i z zakresu utrzymania, hodowli i pielęgnacji zwierząt gospodarskich, towarzyszących człowiekowi (psy, koty, fretki, szynszyle, ptaki ozdobne i wiele innych) oraz zwierząt wolno żyjących,
- doradztwo z zakresu żywienia zwierząt,
- nadzór hodowlany i służby inseminacyjne,
- przedsiębiorstwa zajmujące się obrotem zwierząt oraz surowcami pochodzenia zwierzęcego,
- prowadzenie gospodarstw rolniczych i ferm zwierząt hodowlanych
- ogrody zoologiczne,
- Lasy Państwowe – jako specjalista ds. hodowli zwierząt leśnych,
- placówki zajmujące się zwierzętami towarzyszącymi, np. schroniska dla zwierząt, hotele dla zwierząt, zwierzętarnie przy instytutach i laboratoriach badawczych, uczelniach medycznych, kierowanie działaniami „policji dla zwierząt” itp.,
- firmy produkujące pasze, premiksiy i dodatki paszowe,
- laboratoria związane z przemysłem paszowym.